

Den børnefaglige undersøgelse & forældreevneundersøgelsen

Hvad er det, hvad betyder det & hvad stiller man op, som forælder...

Landsforeningen Autisme hører jævnligt om forældre, som skal have lavet en børnefaglig undersøgelse: den såkaldte § 50 undersøgelse, og som er usikre på, hvad det indebærer.

Vi hører også, oftere og oftere, om forældre der oplever at blive truet af kommunen med en forældreevne undersøgelse. Det er derfor vigtigt at vide, hvad de to undersøgelser indebærer, reglerne for undersøgelse, og hvad den enkelte forælder kan gøre.

Socialforvaltningen i kommunen skal yde rådgivning og vejledning overfor borgerne og hjælpe forældre med den del af forældreopgaverne, hvor forældrene har brug for støtte.

Det skal så vidt muligt altid ske i samarbejde med forældrene, og kommunen bør derfor sikre, at forældre – og den unge over 15 år – forstår, hvorfor undersøgelsen laves, og hvad den skal bruges til.

Børnefaglig undersøgelse

Lovkrav:

Lov om social service (LSS) § 52 siger klart, at hvis det er af væsentlig betydning af hensyn til et barn eller en ung særlige behov for støtte i form af en foranstaltning, **skal** kommunen foretage en § 50 undersøgelse.

Det gælder også, hvis en barn eller ung har brug for særlig støtte grundet en nedsat funktionsevne.

Foranstaltninger efter Lov om social service § 52 er:

- 1) Ophold i dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted el.lign.
- 2) Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet (også kaldet hjemmehos. bistand).
- 3) Familiebehandling eller behandling af barnets eller den unges problemer.
- 4) Døgnophold for både forældremyndighedsindehaveren, barnet eller den unge og andre medlemmer af familien i en plejefamilie, i en kommunal plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution
- 5) Aflastningsordning i en plejefamilie, kommunal plejefamilie eller netværksplejefamilie eller på et opholdssted eller en døgninstitution
- 6) Udpegning af en fast kontaktperson for barnet eller den unge eller for hele familien (også kaldet støttekontaktperson til især unge).
- 7) Anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet på et anbringelsessted
- 8) Formidling af praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver for den unge og i den forbindelse udbetaling af godtgørelse til den unge.
- 9) Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte.

Ovenstående foranstaltninger kan børn og unge med ASF også have gavn af, hvilket betyder, at der kan være en del forældre til børn/unge med ASF, som skal have lavet en børnefaglig undersøgelse.

Børnefaglig undersøgelse

Formål:

At socialforvaltningen kan få en helhedsvurdering af et barns eller en ungs særlige behov for at kunne yde støtte efter LSS § 52.

LSS § 50 oplister disse 6 punkter, som skal gennemgås, for at socialforvaltningen kan få en helhedsvurdering af barnets/den unges forhold.

- 1) udvikling og adfærd,
 - 2) familieforhold,
 - 3) skoleforhold,
 - 4) sundhedsforhold,
 - 5) fritidsforhold og venskaber og
 - 6) andre relevante forhold.
- Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end der er behov for.
 - Undersøgelsen skal være færdig senest 4 mdr. efter, at kommunen har vurderet, der kan være behov for særlig støtte.
 - Undersøgelsen skal så vidt muligt indeholde en børnesamtale, hvor undersøgeren skal tage hensyn til barnets alder, modenhed mm. Barnet skal tilbydes en bisidder under samtalen.
 - Undersøgelsen skal inddrage alle nødvendige eksisterende oplysninger – herunder fra de fagpersoner, der har været eller er i kontakt med barnet/den unge.

Kommunen har ret til at indhente oplysninger fra myndigheder, sundhedspersonale mm., men det bør så vidt muligt ske med samtykke fra borgeren.

I særlige situationer, hvor det handler om et barn eller en ungs behov for særlig støtte, kan kommunen indhente nødvendige oplysninger uden samtykke.

De generelle regler er nærmere beskrevet i vejledning nr. 9007 af 7.1.2014 punkterne 300 – 328.

Forældrenes kommentarer:

Forældrene bør altid få undersøgelsen gennemgået med undersøgeren og har ret til at kræve faktuelle fejl rettet.

Desuden kan undersøgerens opfattelser, konklusioner mm. kommenteres, men kan ikke krævet rettet.

Forældrenes egne kommentarer kan vedlægges undersøgelsen,

Konsekvenser:

Hvis forældrene ikke ønsker at få foretaget en § 50 undersøgelse, kan de ikke modtage ydelser efter LSS § 52.

Så vil der i de allerfleste situationer ikke ske mere.

I særlige situationer, hvis socialforvaltningen har mistanke om, at et barn eller en ungs situation er så alvorlig, at en undersøgelse må anses nødvendig for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på barnets eller den unges sundhed eller udvikling, kan Børn og unge-udvalget i kommunen beslutte at gennemføre en undersøgelse under ophold på institution eller ved at indlægge barnet eller den unge på sygehus.

Forældre og barn har ret til advokatbistand.

Klage:

Afgørelser om børnefaglig undersøgelse efter LSS § 50 kan i lighed med andre afgørelser indbringes for Ankestyrelsen.

Forældrekompetence undersøgelse

Hvor kommunen har pligt til at lave § 50 undersøgelsen, hvis der vurderes at være behov for særlig støtte efter LSS § 52, skal forældrekompetence/forældreevne undersøgelsen kun bruges i de helt særlige situationer, hvor kommunen har behov for yderligere indsigt i, hvad der skal til for at bringe et barn i en god udvikling, og hvor en psykologisk undersøgelse er nødvendig for at kunne belyse dette.

Undersøgelsen skal have barnets bedste i fokus.

Undersøgelsen bør have fokus på både styrker og svagheder i forældrenes relation til og samspil med barnet.

Formål:

At forvaltningen kan indhente oplysninger om relationen ml. barnet og forældrene, og at det er nødvendigt med en psykologisk undersøgelse af forældrenes kompetencer.

Lovkrav:

Forældrekompetence undersøgelsen er ikke et begreb som sådan i Lov om social service. Der er derfor ingen overordnede krav eller regler herom, men Socialministeriet har i 2011 udgivet: Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetence undersøgelser, som kommunerne anbefales af følge.

Der henvises til LLS § 46, som beskriver formålet med indsatsen for børn og unge, som har et særligt behov for støtte.

Støtten skal altid ydes ud fra barnets bedste, og der skal lægges vægt på en god, stabil voksenkontakt og kontinuitet i opvæksten.

Udgangspunktet er, at barnets eller den unges vanskeligheder så vidt muligt skal løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken.

Selv om der ikke er beskrevet et egentlig lovgrundlag, betones igen fra Socialministeriet, at det er vigtigt med et godt forældresamarbejde.

Kommunen bør derfor altid sikre accept fra forældrene, selv om der ikke er et formelt krav herom.

Forældrekompetence undersøgelsen bør kun bruges, hvis forvaltningen mangler oplysninger om relationen/tilknytningen ml. barn og forældre, hvor undersøgelsen forventes at kunne bringe væsentlig eller ny information om forældrenes kompetencer, og hvor denne information kræver en psykologfaglig undersøgelse.

Pjecen betoner, at en børnefaglig undersøgelse som hovedregel bør være tilstrækkelig til, at forvaltningen kan vurdere, hvilken indsats et barn eller en ung har brug for.

Der skal være vægtige grunde til at iværksætte en forældrekompetence undersøgelse.

Undersøgelsen bør således starte ud fra en børnefaglig undersøgelses diverse relevante faglige oplysninger.

Forældrene bør orienteres og vejledes om, hvorfor man ønsker undersøgelsen gennemført, hvilken vægt undersøgelsen vil have i det videre forløb, og hvilke konsekvenser det vil have, hvis forældre og barn ikke medvirker.

Desuden at undersøgeren/undersøgerne ikke er en del af kommunen, men udelukkende skal lave en faglig undersøgelse.

Hvem undersøger:

Kommunen har altid ret til at vælge, hvem der skal lave undersøgelsen.

Socialministeriet anbefaler, at der bør være to undersøgere, og det altid bør være en autoriseret psykolog, der står for den primære del og sammenfatningen af undersøgelsen.

Det kan f. eks. være en erfaren familiebehandler, der sammen med psykologen står for en del af undersøgelsen.

Socialministeriets retningslinjer skriver:

En forældrekompetence undersøgelse bør som udgangspunkt altid indeholde:

- 1) Samtaler med forældrene (og evt. samlever)
- 2) Samtaler med barnet (dog afhængig af barnets alder og modenhed)
- 3) Observationer af samspillet mellem barn og forældre
- 4) En gennemgang af relevante sagsakter
- 5) Yderligere information om barnet eller forældrene fra relevante aktører
- 6) En gennemgang af undersøgelsens resultater med forældrene

Som supplement kan en eller flere af følgende være relevante efter en konkret vurdering og særskilt aftale:

- Psykologisk testning af forældrene (kognitive tests eller personlighedstests)
- Psykologisk testning af barnet (kognitive tests eller personlighedstests)
- Observationer af barnet i daginstitution, skole el.lign.

Det bør altid afhænge af en konkret vurdering, hvad der vil være relevant at belyse, men iværksættelsen af forældrekompetenceundersøgelsen kan fx være begrundet i tvivl om forældrenes intellektuelle eller personlighedsmæssige ressourcer, herunder deres

- tilknytningsmønstre
- fleksibilitet og rummelighed
- psykiske og sociale stabilitet samt impuls kontrol
- evne til behovsudskydelse
- evne til empati
- evne til mentalisering, herunder forståelse for og refleksion over barnet som selvstændigt væsen

Dette bør undersøgeren afdække via samtaler med forældrene, og efterfølgende supplere med observationer af samspillet mellem forældre og barn.

Forældrenes kommentarer:

Når undersøgelsen er færdig, skal undersøgeren grundigt gennemgå den med forældrene, som kan kræve faktuelle fejl rettet, ligesom graverende misforståelser bør rettes.

Forældrene skal gennem dialog oplyses om undersøgerens vurdering af barnets behov og forældrenes muligheder for at imødekomme disse behov.

Forældrene har mulighed for at få deres kommentarer vedlagt undersøgelsen – men ikke at rette i den.

Konsekvenser:

Hvis forældrene ikke ønsker at medvirke i undersøgelsen, kan den ikke gennemføres.

En forældrekompetence undersøgelse kan både vise, at forældre har kompetencer, der måske ikke har været tydelige for socialforvaltningen, men også at forældrene ikke magter den fulde opdragelse af et barn/en ung.

I første situation kan afvisning af undersøgelsen medføre, at deres ressourcer ikke kommer frem.

Hvis socialforvaltningen har mistanke om, at forældre ikke magter forældreopgaven, men dette ikke kan vises igennem f. eks. en forældrekompetence undersøgelse, må sagsbehandleren i samarbejde med ledelsen i socialforvaltningen overveje, hvorvidt det er nødvendigt med andre tiltag for at sikre, at barnet får den rigtige støtte. I yderste konsekvens kan det medføre tvangsindgreb som tvangsundersøgelser mm. **Alle** tvangsforanstaltninger skal dog besluttes af Børn- og Ungeudvalget i kommunen og forældre og barn skal tilbydes advokatbistand.

Klage:

Forældrene kan klage over den undersøger (autoriserede psykolog), der har foretaget undersøgelsen.

Det skal ske til ansættelsesstedet eller Psykolognævnet.

Klage over undersøgelsen er en klage over sagsbehandlingen i kommunen og skal derfor rettes til borgmester eller kommunalbestyrelse.

Ulla Kjer, socialrådgiver
Oktober 2017